

Demokracie a geografie voleb

Tomáš Kostecký: VOLEBNÍ SYSTÉMY A POLITICKÝ KONFLIKT V PROSTORU (KLASIFIKACE VOLEBNÍCH SYSTÉMŮ, JEJICH GEOGRAFICKÉ INPLIKACE A POLITICKÉ SOUVISLOSTI)

a) stručný obsah článku

Autor článek logicky koncipuje, začíná jednoduchým úvodem a přes vysvětlení nejrůznějších systémů a problémů se dostává k jednoduchému závěru. Na počátku nastiňuje, co je to vlastně vláda a pokračuje výčtem různých typů volebních systémů. Vysvětluje základní principy volebních systémů většinového typu i poměrného zastoupení včetně jejich podtypů či kombinací, přičemž udává příklady zemí, kde je ten který typ v současnosti uplatňován v praxi. V další části se věnuje důsledkům používání jednotlivých systémů a jejich výhodám a nevýhodám. Následují problémy a pravidla při vymezování volebních obvodů, které autor rozděluje na tři skupiny kritérií: ústavní, politicko-geografická a politická. V poslední části článku stručně vykresluje středoevropské volební systémy v 90. letech, konkrétně v Polsku, Maďarsku, Česku a Slovensku (tedy v zemích V4). Závěrem říká, že jedním z důležitých rysů volebních systémů je to, že jsou výsledkem politických konfliktů a je třeba to mít na paměti především tehdy, snaží-li se některá politická strana používaný politický systém změnit.

b) vlastní hodnocení, komentář

Článek hodnotím pozitivně a přínosně, protože srozumitelně vysvětluje nejpoužívanější volební systémy. Jelikož se nejedná vysloveně o autorovy názory, ale spíše o shrnutí poznatků mnoha hlav z minulosti a zaběhnutých rysů, nelze s předloženým vyloženě souhlasit či nesouhlasit, navíc v této oblasti dosti tápu a netroufnu si cokoli posuzovat. Z toho důvodu se mi líbí i část, kde autor vysvětluje výhody a nevýhody volebních systémů, jak většinového typu, tak také poměrného zastoupení. Při výběru volebního systému velmi záleží na mnoha okolnostech, především na druhu voleb (parlamentní, prezidentské, zastupitelské,..), charakteru území a podobně, proto se vždy hodí jeden nebo druhý nebo kombinace obou typů voleb. Osobně je mi ale sympatičtější systém poměrného zastoupení, protože mi přijde spravedlivější, resp. systémy většinového zastoupení znevýhodňují slabší kandidáty a malé politické strany. Nejen v našem prostředí se může k moci jen velmi těžko dostat kandidát z malé nevýrazné strany, naopak vítězí kandidáti ze silných a renomovaných stran. Přitom je více než jasné, že malé strany a jejich zastoupení v orgánech nejrůznějšího řádu je více než žádoucí. Nebýt strany Zelených a KDU-ČSL, jaká koalice by asi vznikla po volbách v roce 2006? Tyto strany navíc regulují extrémní a zatahují vládnoucí strany tak nějak „do středu“. Podle mého názoru je škoda, že malých stran zastoupených v Parlamentu ČR není víc a politická struktura v našem prostředí je poněkud fádní. Z toho důvodu také vidím zásadní problém v získání hraničních 5% hlasů, což malé strany velmi diskriminuje. Proč by nemohla mít některá strana v Poslanecké sněmovně třeba jedno křeslo? Jsem pro zmírnění této nesmyslné hranice. Strana, která dostane ve volbách od voličů například 4,5% podporu, si už vstupenku do Parlamentu zaslouží.

Další problém vidím také v přepočtu hlasů na křesla v Poslanecké sněmovně, což je další ukáзка diskriminace malých stran. Ve volbách v roce 2006 získala KDU-ČSL zhruba 7% hlasů, což znamenalo 13 křesel. Strana Zelených získala o pouhé procento méně – 6% hlasů, leč to znamenalo pouze 6 křesel, tedy o polovinu méně. Tak co tohle je za systém?!

Zajímavá mi přijde myšlenka v závěru článku, že pokud se politické straně nedaří, považuje stávající volební systém za nevyhovující a snaží se jej změnit. To je ale téměř nemožné a stává se to začarovaným kruhem. Pokud totiž strana není u moci, nemá pravomoc volební systém či volební obvody změnit, tudíž nemůže zařídit, aby změna byla pro ni výhodná. Naopak, vládnoucí strana, které zřejmě stávající systém, který ji pomohl k moci, vyhovuje, se všemožně snaží systém zachovat a hlavně jej neměnit ve prospěch poražené strany.

c) otázky

- 1) Pokud by byla volební účast v roce 2006 čistě hypoteticky 100%, byl by výsledek parlamentních voleb stejný? Voliči kterých stran mají největší sklony nechodit k volbám?
- 2) V jakých případech je lepší použít volební systém většinový, v jakých poměrného zastoupení a proč?
- 3) Souhlasíte s hranicí 5% hlasů pro vstup do Parlamentu? Proč?

Petr Jehlička, Luděk Sýkora: STABILITA REGIONÁLNÍ PODPORY TRADIČNÍCH POLITICKÝCH STRAN V ČESKÝCH ZEMÍCH (1920 – 1990)

a) stručný obsah článku

Článek si klade za cíl ukázat souvislosti mezi výsledky voleb do Federálního shromáždění v roce 1990 a volbami do poslanecké sněmovny Národního shromáždění v letech 1920 – 1946. Vychází z předpokladu stability specifického kulturního a sociálního prostředí v určitých oblastech českých zemích podmiňujícího politickou orientaci obyvatelstva. Je sledována volební podpora čtyř politických stran: Československé strany lidové (ČSL), Československé strany socialistické (ČSS), Československé sociální demokracie (ČSSD) a Komunistické strany Československa (KSČ). Přičemž byl pochopitelně požadavek existence zkoumaných stran po celé sledované období.

Analýza se věnovala volebním výsledkům v soudních okresech v letech 1920-1946 a v okresech v roce 1990. Jako území volební podpory byla vyčleněna ta, kde vítězná strana získala více než 50 % z celkového počtu hlasů.

Z analýzy vyplynulo, že téměř celé území jižní Moravy se vyznačuje stabilní volební podporou ČSL (KDU), přičemž jádrovými oblastmi je Slovácko a moravská strana Českomoravské vrchoviny. Naopak poněkud slabší pozici má strana ve městě Brně, Olomouci, Prostějově a Zlíně (ČSS, ČSSD), dále v jihomoravském pohraničí (KSČ). ČSS je stabilně podporována jednak ve východních Čechách, jednak v Praze a jejím těsném zázemí (Říčany) a dále v Brně, Zlíně, Plzni a Hradci Králové – je tedy podporována ve velkých městech a hustěji zalidněných oblastech. ČSSD zaznamenala výrazné přesuny jádrových území intenzivní volební podpory, které mimo jiné souvisí s rozštěpením voličské základny po vzniku KSČ v roce 1921. Pro KSČ je charakteristickým rysem poválečná expanze z tradičního Kladenska do celého pohraničí do té doby obývaného Němci. V roce 1990 se přízeň voličů KSČ projevuje nejsilněji opět v okrese Kladno.

V závěru autoři potvrzují původní hypotézu, že totiž území, v nichž získaly sledované strany rozhodující část volební podpory ve volbách do Federálního shromáždění v roce 1990 korespondují s tradičními jádry politické podpory jednotlivých stran.

b) vlastní hodnocení, komentář

Na článku oceňuji především zajímavý nápad předmětu analýzy, ačkoliv výsledky byly očekávané a nepříliš překvapující. Autoři byli při svém počínání „zabezpečeni“ tvrdými daty z voleb, tudíž není možné se závěry příliš polemizovat. Jako velká škoda mi přijde fakt, že článek je velmi zastaralý – dotazení až do dnešních dnů by bylo jistě velmi zajímavé. Navíc dnes již neexistuje ČSS, naproti tomu existuje mnoho nových stran, které více či méně ovlivňují dění na politické scéně. S tím souvisí i fakt, že v roce 1990 jsem se politikou a volbami příliš nezabývala, nemluví o období 1920-1946. Neznám tedy společenské, sociální a politické klima ovlivňující voliče, jediné co tedy můžu udělat abych zaplnila řádky je pokusit se srovnat stav tehdejší volební podpory se současným stavem.

Zásadní podpora ČSL – dnes tedy KDU-ČSL téměř na celém území Moravy je neměnná až do dnešních dnů, může za to především „venkovštější“ charakter osídlení či vyšší religiozita. ČSS, dnes již neexistující strana, měla překvapivě velkou podporu v Praze, která by se dala spíše očekávat za hlavní středisko odporu vůči socialismu/komunismu a i dnes je baštou pravice – zastoupenou ODS. Pro mě překvapivě vyšlo Kladensko jako území podporující KSČ, ačkoliv dnes je tato strana podporována hlavně v severních Čechách či na Jižní Moravě (Znojmo). Rozptýlená podpora ČSSD zůstala až do dnešních dnů, vzhledem k výsledkům posledních voleb do zastupitelstev se bohužel dá říct, že tato strana má své příznivce všude...

c) otázky

- 1) Je možné, že by v nejbližší době výrazněji pronikla do vysoké politiky nějaká nová politická strana nebo je politické spektrum již nasyceno a „uzavřeno“?
- 2) Je pro voliče při hlasování u voleb rozhodující prostředí, ve kterém vyrůstají/žijí nebo jsou spíše ovlivněni faktory z vnějšku (účinky politických kampaní, médií,..)?
- 3) Budou se do budoucna rozdíly mezi podporou jednotlivých politických stran na daných územích spíše stírat nebo si určité regiony zachovají/prohloubí svoji specifčnost/orientaci na určitou stranu?